

Syllabus předmětu Organologie VHK _22

Níže uvedené tematické okruhy odpovídají okruhům otázek státní bakalářské zkoušky (viz). V rámci čtyř konzultací v jarním semestru 2007 budou studenti seznámeni s vybranými prameny, literaturou a vybranými tématy.

Ukončení: seminární práce v rozsahu cca 3-4 normostran + test.

Práce: student si sám zvolí konkrétní hudební nástroj a vyhledá si příslušné zdroje, e-mailem vyrozumí vyučujícího (manas@phil.muni.cz) - včetně předběžného seznamu zdrojů.

Schéma práce: postavení nástroje v příslušných systematikách, historický vývoj a historická reflexe (například Praetorius, Janovka), základní bibliografie (využití RILMu), základní charakteristiky + event. další údaje – problematika sociologická, ikonografická, akustická. Student by měl využít vždy alespoň 4 různé zdroje (min. jeden cizojazyčný), z internetových zdrojů jsou přípustné pouze oficiální portály (například Grove, RILM), event. stránky výrobců hudebních nástrojů, ale nikoli weby typu wikipedia apod.

1. Organologie jako muzikologická disciplína (předmět a předmětné pole a cíle oboru, vývoj oboru, hudební nástroje v teoretické literatuře středověku a renesance, charakter písemnictví v 17. a 18. století, vznik organologie jako moderní vědecké disciplíny, problematika současného výzkumu, organologická literatura-členění, české písemnictví).
2. Systematizace a klasifikace hudebních nástrojů (hudební nástroj - vymezení pojmu a typy definic, historický vývoj dělení a systematik hudebních nástrojů a jejich charakteristiky - systematiky z období antiky, středověku, renesance, systematiky 17. - 20. století).
3. Akustika hudebních nástrojů - hudebně akustické minimum (základní pojmy, tónové soustavy a problematika ladění, konstrukční principy a charakteristiky pythagorejského ladění, aristexonovského ladění, temperovaného ladění, historický průběh rozkladu monopolu kánonického ladění).
4. Hudební nástroje středověku a renesance I – chordofony.
5. Hudební nástroje středověku a renesance II – aerofony.
6. Hudební nástroje středověku a renesance III - idiofony a membranofony.
4.-6.: vnitřní klasifikace každé skupiny, nomenklatura, základní charakteristiky jednotlivých nástrojů a funkční využití v dobové hudební praxi, demonstrace na ukázkách z Praetoriova spisu Syntagma musicum)
7. Hudební nástroje 17. - 20. století I. (proměna hudebního instrumentáře v kontextu přechodu k vertikálnímu kompozičnímu myšlení, formování moderních nástrojových typů; aerofony -přidávání klapek, Boehmův systém, chromtizace nátrubkových aerofonů; idiofony, membranofony, mirlitony).
8. Hudební nástroje 17. - 20. století II. (violinové chordofony - vývoj koncepcí, problematika barokních houslí, významné české a evropské houslařské rody; ostatní chordofony; elektrofony, elektronické a elektrické hudební nástroje; automatofony)
9. Etnoorganologie (předmět a předmětné pole oboru, instrumentář středoevropského prostoru)
10. Organologická ikonografie

Základní literatura:

- Kurfürst, Pavel: Organologie (propedeutika, exemplifikace), Hradec Králové 1998.
Kurfürst, Pavel: Organologie (vybrané kapitoly), skriptum, Brno 2000.
Kurfürst, Pavel: Základy hudební akustiky, skriptum, Brno 2000.
Kurfürst, Pavel: Základy organologické ikonologie, skriptum, Brno 2001.
Kurfürst, Pavel: Hudební nástroje, Praha 2002.
Jednotlivé tituly mají v zásadě podobný obsah, nejaktuálnější je poslední titul s obsáhlou tematickou bibliografií.

Doporučená literatura I.:

- Michels, Ulrich: Encyklopedický atlas hudby, Praha 2000, s. 25-65, zejm. 25 a 65
Fukač, Jiří – Vysloužil, Jiří (eds.): Slovník české hudební kultury, Praha 1997
Čížek, Bohuslav: Hudební nástroje evropské hudební kultury, Praha 2002
The New Grove Dictionary of Music ... (www.grovemusic.com)
Modr, Antonín : Hudební nástroje, Praha (1) 1937 – (8) 1997.
Praetorius, Michael: Syntagma musicum II. De organographia (Wolfenbüttel 1618-19, faksimile vyd. W. Gurlitt, Kassel 1958-59 /in Documenta musicologica I/14,15,21

Doporučená literatura II.:

- Buchner, Alexandr: Hudoucí andělé na Karlštejně, Praha 1967.
Buchner, Alexandr: Zaniklé dřevěné dechové nástroje 16. století, Praha 1952.
Hutter, Josef: Hudební nástroje. Praha 1945.
Jalovec, Karel: Italští houslaři, Praha 1952
Jalovec, Karel: Čeští houslaři, Praha 1959
Jana Kalinayová (ed.), Hudobné inventáre a repertoár viachlasnej hudby na Slovensku v 16.-17. storočí, Bratislava 1994
Keller, Jindřich: Pišťelníci a trubači. Pojednání o výrobě dechových hudebních nástrojů v Čechách před rokem 1800, Praha 1975.
Munrow, David: Musikinstrumente des Mittelalters und der Renaissance. Celle 1980
The New Grove Dictionary of Musical Instruments, Ed. Stanley Sadie. 3 svazky, London etc., Macmillan Press Ltd. 1984
Sachs, Curt: Handbuch der Musikinstrumentenkunde, Lipsko 1930.
Špelda, Antonín: Hudební akustika, Praha 1978.
Volek, Tomislav - Jareš, Stanislav: Dějiny české hudby v obrazech. Od nejstarších památek do vybudování Národního divadla, Praha 1977.